

TANTÁRGYI ADATLAP

SZOCIOLÓGIA

BMEGT43A014

I. TANTÁRGYLEÍRÁS

1. ALAPADATOK

Tantárgy neve

SZOCIOLÓGIA

Azonosító

BMEGT43A014

A tantárgy jellege

kontaktórás tanegység

Kurzustípusok és óraszámok

<i>Típus</i>	<i>óraszám</i>
Előadás	2
Gyakorlat	0
Laboratórium	0

Tanulmányi

teljesítményértékelés
(minőségértékelés)

típusa

félévközi
érdemjegy

Kreditszám

3

Tantárgyfelelős

<i>Neve</i>	<i>Beosztása</i>	<i>Email címe</i>
-------------	------------------	-------------------

Dr. Szakadát István egyetemi docens szakadat.istvan@gtk.bme.hu

Tantárgyat gondozó oktatási szervezeti egység

Szociológia és Kommunikáció Tanszék

A tantárgy weblapja

<https://edu.gtk.bme.hu>

A tantárgy oktatásának nyelve

magyar - HU

A tantárgy tantervi szerepe, ajánlott féléve

Szak: **Műszaki menedzser alapszak 2010**

Tantárgy szerepe: **Kötelező**

Ajánlott félév: **4**

Közvetlen előkövetelmények

Erős Nincs

Gyenge Nincs

Párhuzamos Nincs

Kizáró feltételek Nincs

A tantárgyleírás érvényessége

Jóváhagyta a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Kari Tanácsa (2023.03.29.) az 580251/13/2023 iktatószámon hozott határozatával, amely érvényes 2023.03.29-től.

2. CÉLKITŰZÉSEK ÉS TANULÁSI EREDMÉNYEK

Célkitűzések

A tantárgy a szociológia alapfogalmai cselekvéseméleti megközelítésben mutatja be. A kurzus első részében a társadalmi cselekvés értelmezéséhez szükséges fogalmakat tárgyaljuk: szabályszerűség, racionalitás, érték, norma, szokás, érdek, preferencia, motiváció, egyéni és kollektív tudat, közösség, kollektív cselekvés, konszenzus, konfliktus, döntés, társadalmi szerep, reciprocitás, kultúra. Elemezzük még a kényszervezérelt cselekvéseket is, kitérünk a hatalom- és uralomelméletekre. A részkurzus második részében - játékelméleti eszközökre támaszkodva - bemutatjuk a racionális cselekvések elméletét, amely a kényszermentes helyzetekben racionálisan mérlegelő ember cselekvéseinek elemzésére alkalmas. Az alapjátékok áttekintése után fokozatosan kiterjesztjük a vizsgálódás horizontját, és bemutatjuk, hogy a miként lehet a társadalmi kooperáció jelenségeit megmagyarázni játékelméleti alapon (direkt és indirekt reciprocitás, reputáció, emergens normák).

Tanulmányi eredmények

Tudás

1. ismeri a társadalmi cselekvések szabályszerűségeinek leírásához szükséges fogalmakat, a legfontosabb összefüggéseket és elméleteket;
2. ismeri az interdependens társadalmi kapcsolatokat leíró játékelmélet alaptéziseit,
3. ismeri a társadalmi cselekvés normatív beágyazódását leíró elméleteket,
4. ismeri a viselkedés-közgazdaságtan területén végzett legfontosabb kísérleti eredményeket.

Képesség

1. Képes önálló tanulás megtervezésére, megszervezésére és végzésére,
2. képes megérteni és használni a cselekvésemélettel, játékelmélettel, normativitással,
3. cselekvésbefolyásolással kapcsolatos témák jellemző szakirodalmát, könyvtári forrásait,
4. képes arra, hogy a mindennapi életben felismerje a cselekvésemélet által elemzett tipikus társadalmi helyzeteket, és a gyakorlatban hasznosítsa az elméletben tanultakat,
5. képes használni kreativitását.

Attitűd

1. Nyitott a cselekvésemélet által folyamatosan termelt új információk megismerésére és befogadására;
2. együttműködik az ismeretek bővítése során az oktatóval és hallgató társaival,
3. folyamatos ismeretszerzéssel bővíti tudását, nyitott az információtechnológiai eszközök használatára.

Önállóság és felelősség

1. Nyitottan fogadja a megalapozott kritikai észrevételeket,
2. egyes helyzetekben – csapat részeként – együttműködik hallgatótársaival a feladatok megoldásában,
3. gondolkozásában a cselekvéseméletet jellemző módszertani individualista megközelítést alkalmazza a társadalmi jelenségek értelmezésére.

Oktatásmódszertan

Előadások, feladatok.

Tanulástámogató anyagok

- Syi, Cselekvésemélet dióhéjban, Budapest: Typotex, 2008
- Syi, syi.hu/cse, Könyvpont – L'Harmattan, 2014
- Max Weber, Gazdaság és társadalom, I. kötet, KJK, 1987
- S.Nagy Katalin (szerk.): Szociológia közgazdászoknak. Typotex, Budapest, 2007
- S.Nagy Katalin (szerk.): Szociológia mérnököknek. Typotex, Budapest, 2006

II. TANTÁRGYKÖVETELMÉNYEK

A TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNY ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Általános szabályok

A 2.2. pontban megfogalmazott tanulási eredmények értékelését a zárthelyi dolgozatok teljesítése teszi ki. A kurzus során teljesítendő feladatok: két, 45 perces zárthelyi dolgozat megírása a 7. és 14. héten.

Teljesítményértékelési módszerek

Szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések részletes leírása: 1) A tárgy teljesítéséhez mindkét ZH-ból minimum 7-7 pont megszerzése szükséges a maximális 20-20 pontból. 2) A tárgy végső jegye a két részkurzus során szerzett jegy átlaga, felfelé kerekítve. Ha bármelyik részkurzus végeredménye elégtelen, a végső jegy is elégtelen. 3) A zárthelyi dolgozatok értékelése-kor a definíciós, kifejtős kérdésekre adott válaszok rövid, értelmező kifejtése a fontos.

Szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések részaránya a minősítésben

- félévközi zh-k: 100

Vizsgaelemek részaránya a minősítésben

- :

Az aláírás megszerzésének feltétele, az aláírás érvényessége

Érdemjegy-megállapítás

Jeles	90
Jeles	80–89
Jó	65–79
Közepes	50–64
Elégséges	40–49
Elégtelen	< 40

Javítás és pótlás

A javítás és pótlás rendjét mindig a hatályos TVSZ szabályozza.

A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka

részvétel a kontakt tanórákon	28
felkészülés a teljesítményértékelésekre	32
kijelölt írásos tananyag önálló elsajátítása	30
összesen	90

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Kari Hallgatói Képviselőtestület véleményezése után jóváhagyta dr. Lógó Emma oktatási dékánhelyettes 2023.03.13-án. Érvényes 2023.03.13-tól.

III. RÉSZLETES TANTÁRGYTEMATIKA

TEMATIKAI EGYSÉGEK ÉS TOVÁBBI RÉSZLETEK

A félévben sorra vett témák

1) módszertani bevezető, a nyelvi megnyilatkozások típusai, vélemény- és cselekvésbefolyásolás, értékítélet, tényítélet, cselekvésemélet, a cselekvések motívumai, a szabályszerű társadalmi cselekvések példái. 2) az ideáltípus fogalma, használata a tudományos magyarázatokban, tudás, hit, egyéni és kollektív tudat, racionalitás, preferenciafogalmak (archimédeszi és lexikografikus preferencia), az értékek, érzelmek megnyilvánulása az attitűdökben, altruizmus, egoizmus, a norma összetevői, a társadalmi szerepek és a komplementaritás, reciprocitás, társadalmi helyzetek, közösség/kooperáció, harc/versengés, koordináció, cselekvés és döntés kapcsolata. 3) kétféle szabályszerűség (rend és szokás), a normatív cselekvések értelmezése, a társadalmi norma fogalma, deontikus logikai kitekintés, a norma típusai, normasértés, társadalmi szankció, jog, konvenció, erkölcs. 4) kényszermentes és kényszervezérelt társadalmi kapcsolat, a hatalom és uralom fogalma, hatalomforrások, hatalmi helyzetek. 5) uralomtípusok (karizmatikus, tradicionális, átértelmezett karizmatikus, racionális uralom), bürokráciaelmélet, hatalom és uralom kapcsolata. 6) a politikai cselekvések szabályszerűségei, hatalomkoncentráció, a hatalomkorlátozás történelmi formái, állam, államforma, demokráciaértelmezések, párt, civiltársadalom, kormányzat, önkormányzatiság, választási rendszerek. 7) 1. zh. 8) a racionális döntések elmélete, a játékelmélet modellje, fogalomkészlete, egy játszma mint prototípus bemutatása, alapmodell jellemzése, komplementer játékok, szimmetrikus játékok. 9-10) alapjátékok bemutatása, sok példával: fogolydilemma, mártír, gyáva nyúl, önkéntes, hős, vezér, szarvasvadászat, háztulajdonos, két koordinációs és két harmónia játék. 11) a modell kiterjesztése, társadalmi szankció játékelméleti értelmezése, magasabbrendű játékok, aszimmetrikus játékok, többszereplős játékok, társadalmi dilemmák, evolúciós magyarázatok, szimulációs módszerek. 12) ismételt játékok, a reciprocitás stratégiájának karrierje, direkt reciprocitás, a stratégia fogalma, különböző stratégiák értékelése. indirekt reciprocitás, reputáció fogalma, reputációs értékelési módszerek bemutatása, presztízs. 13) méltányosságelméletek, erősreciprocitás; empirikus játékelmélet; viselkedési közgazdaságtan kísérleti játéka: ultimátumjáték, diktátorjáték, nyilvános javak játéka, bizalomjáték; állatkísérletek. 14) 2. zh.

További oktatók

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Tantárgyi adatlap I. és II. részén túli III. részét az érintett szak(ok) szakfelelőse(i)vel való egyeztetés alapján az 1.8. pontban megjelölt Szociológia és Kommunikáció Tanszék vezetője hagyja jóvá.